సహగమనం

[కథానిక]

= శ్రీ అనిశెట్టి సుబ్బారావు =

ఆరోగ్యమైన ప్రాణులలో పక్షపాతమై, శాపమై తిరుగుతున్నది కరువు. వాతావరణం భారమై, భీకరమై స్టీమరుగొలుసులవలె బంధిస్తున్నది.

ఎర్రగా - వేడిగా - భయంకరంగా పైకి వచ్చే ఉదయము. నిలబెట్టి పీడించే మధ్యాహ్నము. ఎక్కడ చెయ్యిసాచటానికీ వేళ యివ్వక, నిద్రమైకం క్రమ్మించి దిగిపోయే సాయంత్రము. రాత్రికత్తులబోను.

ఆకలికడుపులు ఎండుటాకులవలె భగ్గుమంటే ఒళ్లు బిగుసుకుపోయే చలి.

రాత్రి నిద్రపోయేందుకు, పగలు కూడబెట్టుకు నేందుకు. పగలు దారితప్పింది. రాత్రి మేలుకుని వ్యథ పడుతుంది. చీమలు నయం.

ఎప్పటివలె సాయంత్రం చీకటి తారు ధారగా పోస్తున్నది. ఇంటిబైట ప్రజలు మసిలీమసలని నీడల వలె గూళ్లు చేరుతున్నారు.

ఇంట్లో-దొడ్డిలో గీడ గోడలుకూలే అరుపులు. పిల్లలు అరవలేరు. ఏడ్వలేరు. చీకటిలో పెద్దపిల్ల గమ్మ్మనకండా పడుకున్నది కళ్లు తెరిచి. మిగిలిన రెండు చిరుగులు ఒడిలో వేసుకుని కుట్టేనెపంతో సంతృప్తిపడే బీబీప్రక్కను మైకంలో పడుకున్న పసిబిడ్డ. ఎప్పటివలెనే!

ఆదంతల్లి గొణుగుతున్నది. మంచంమీద పడు కుని వేలపేర్లతో కొడుకును పూజిస్తున్నది.

"వాడు రాడు !—ఎవరూ రారు!...కోడలా! ఊళ్లో అంతా నాశనమైనారేమో, సందడైనా లేదు!

"పెట్టె చంకనేసుకుని ఊరికుక్క తిరిగినట్టు తిరిగి ఇంటికి వచ్చి నాలుక కొరుక్కుంటాడు. ఏమిరా అంటే గాండ్రిస్తాడు...అల్లాకి దయ లేదంటాడు. కునిష్టిమొహాలకి అల్లా ఏమి చేస్తాడే కోడలా!"

ఆదంతల్లి బలహీనంగా వీథివంక చూసింది. తలుపుసందులోనుంచి బైటి దీపంకాంతి ఇంట్లోకి జారుతున్నది. కేకలు ప్రారంభించింది. ఆమెకు సౌమ్యంగా మాట్లాడే అలవాటు ఆకలిలో నశించింది.

"ఒసే కోడలా! పరదా లాగవేమే! మాకు పొయ్యేకాల మొచ్చింది."

మౌనంగా అగాధమైన దుఃఖాన్ని భరిస్తూ బీబీ దినదినమూ క్రుంగిపోయింది. వయసువచ్చిన పెద్ద పిల్లగతి యేమికాను? వెళ్లి పరదా పూర్తిగా లాగి వచ్చింది.

ఇంట్లో ప్రాణులు కుళ్లి కాలిపోతున్నవి. ఆచారం పరదా పూర్తిగా లాగివుంచమంటుంది.

ఆదంతల్లి కేకలు !

"వాడి గొంతు కొయ్యా, వాడిల్లు వల్లకాడు గానూ! వాడి జీవానికి పడి చావాల్నొచ్చిందేమో... అల్లా !!"

రోదన ప్రారంభించింది పెద్దగా.

పొరుగిళ్లవారు ఎవరూ రారు. ఏయింటి కొయిల్లు నిశ్శబ్దంగా కూలుతున్నది. బీబీ విసుగుకున్నది. "వల్ల కాడే ఐందిగా!"

"నీవు మా ఇంటి కొచ్చావని!"
"నేనేం చేశానని—"

"ఎవరూ ఎరగరే కోడలా! పాపం, కంటె అమ్మకుని కమ్మగా తిన్నారుగాని-ఎవరూ ఎరగరట నంగనాచులు ! చావండి !"

బీబీ కాపురానికి వచ్చిన ఇరవైయ్యేళ్లనుంచీ సమయం దొరికితే సాధించటం అత్తస్వభావంలో జీర్ణించింది.

ఈ వెగటుమాటలు ఇంత బాధలో విని బీబీ దహించుకుపోతున్నది.

ఇంట్లో మూలలు వెతికితే కుక్కగొడుగులైనా దొరకవు. పెద్దపిల్ల మొదటిరోజుల్లో భుజా లెక్కి తొక్కి ఏడ్చేది. ఆ స్వల్ప శక్తికూడా లేక రెండు నెలలనుంచీ నేలమీద పడి ఏడుస్తూ వుంటుంది. పసిబిడ్డ ఎండిపోయిన తల్లిరొమ్ము పీల్చిపీల్చి ఆకలి తీరక అప్పుడప్పుడు కళ్లు తేలవేసి సంధిలో పడుతుంది.

గలగలమని శబ్దం చేసి వంట నటించుకోటానికైనా సామాన్లు ఒకటీ లేదు. మిగిలిన ఒకశే కుండ పగిలి, గీరితే నల్లని మట్టిచారలు లేస్తాయి.

బిడ్డల్ని చూచుక మురిసిన బీబీ - ఇల్లు తన పేరిటే వుందని అధికారగర్వం పెరిగిన ఆదంతల్లి - మిసమిసలాడే వయస్సులో సౌఖ్యం వూహించుకుని సిగ్గుపడిన పెద్దపిల్ల-పాలు కడుపునిండా త్రాగి తల్లి రొమ్ముతో ఆడుకున్న పసిబిడ్డ-అత్తర్లు తయారుచేసి మన్ననలు పొంది ముందువెనుక లెరుగక తిరిగే ఆదం !

ఆకలి దేహంలో త్రవ్వుకవస్తున్నది. దిగులు భూతమై తొక్కుతున్నది; ఉరిత్రాళ్లు వేసి లాగుతున్నది.

హేతువు ఊహించలేని సాధారణులు, తమ జీవనసౌఖ్యానికి తాము బాధ్యులుగాని పతితులు రవంత సుఖంచిక్కితే ప్రాణంనిండా ఉల్లాసం పొందుతారు. దుఃఖం వస్తే క్రుంగి నిశ్శబ్దంగా అనుభవిస్తారు.

"కోడలా, నిన్నే! పిల్ల ఏడుస్తున్నది. పాలివ్వు!"

బీబీ లేచి తడుముకుంటూ ఏడుపు వినవచ్చే వైపు అడుగులు వేసింది. ఇంట్లో దీపం వుంటుందని ఎన్నడో మరిచారు. పైకప్పు కొంత వికలమై పక్షం రోజులు వెలుతురు రావచ్చును. గుడ్డికన్ను మెరిసినట్లు వీథిలో కిరోసిన్‌దీపం వెలిగినా, తలుపుకు సందులు వున్నా గోనెపట్టపరదా ఎప్పుడూ లాగేసివుంటుంది. ఇల్లు పూర్తిగా చీకట్లో పూడిపోయింది.

నేలమీద పిల్లప్రక్కన పడుకుని రొమ్ము పిల్ల నోట జొనిపింది. "పిల్ల ఏడుస్తున్నది-వచ్చావా" —అత్త. ప్రక్కనే వున్నా ఒకరికొకరు కనిపించరు. మైకం క్రమ్మిన ఆకలికళ్లకు చీకటి మట్టివలె పేరుకుంటుంది.

"పాలిస్తున్నా!"

త్రాగుతున్నది పాలో రక్తమో పిల్లకు తెలియదు. చప్పరిస్తుంది. కొరుకుతుంది. బీబీ బాధగా మూలుగుతుంది. పెద్దపిల్ల ఏడుపు గొంతులో గడ్డకడుతుంది. పసిబిడ్డ అమాయకంగా ఏడుస్తుంది.

తలుపు గుద్దుతున్నాడు ఆదం. తల్లి క్రోధం కంఠంలో పలికింది. "వచ్చాడు మొగాడు!...తియ్యవే తలుపు!"

"తీస్తున్నా అత్తా!"

"తియ్యకపోతే మునిగిం దేముంది!"

బీబీ లేచి తడుముకుంటూ పెద్దపిల్లను తొక్కి వెళ్లి తెరిచింది.

"బ్రతికున్నానే అమ్మా!" పెద్దపిల్ల గాద్గదిక స్వరం పలికింది. దేహంలో ఆకలి విద్యుత్తువలె కాల్చుతున్నా నోరు తెరిచి అడగని పెద్దపిల్ల పెద్దగా మాట్లాడలేదు.

చీకటిని దూసుకుని చూపులు. చింతనిప్పుల కండ్లు. పెద్దగా శబ్దంచేసి అత్తరుపెట్టె క్రింద పడవేశాడు. పెళుచుగా కూచున్నాడు ఆదం.

కరకుగా "వచ్చాడూ !"అని తల్లి.

పెళుసుగా "రాక !"—ఆదం.

"తెచ్చావుగా !"—తల్లి.

"ఏం తెచ్చానే ముండా !"—ఆదం.

"మొగవాడివే !"—తల్లి.

"నోర్ముయ్ !"—ఆదం.

"నీప్రతాపం నామీద దేనికి?"—తల్లి.

"నోర్మూట మట్టిగొట్ట!"—ఆదం.

"ఊరుకో-ఊరుకో !"—భార్య బీబీ.

"ఎగరనియ్యవే! కాళ్లు విరిగినయ్ !"—తల్లి.

"వెళ్లు ఇంట్లోనుంచి. లే !"లేచాడు కస్సున.

"నా ఇల్లు !"—తల్లి.

"గెంటేస్తా!"—ఆదం.

"తల్లిని గెంటెయ్యి ! చావరాదురా, పీడ వదులుతుంది!"—తల్లి.

ఎప్పుడూ ఇంతే. ఆదంకు దిక్కుతోచదు. "ఏం చేస్తాను ? ఏం చేస్తాను ?" తీవ్రమైన సిగ్గుతో, భయంతో కాలిపోతున్నాడు. లేచి నిలిచాడు. "ఏం చేస్తాను ?" అత్తర్లపెట్టె కాలితో తన్ని, హఠాత్తుగా తల్లిమీద ఎగసిపడ్డాడు.

"వెధవముండ ! అమ్మవుగదా అని...చావు—గుండెలున్నయ్యటే, వెళ్లమంటావ్ ! చావు !—చూస్తా, చూస్తా"

భార్య రెండుచేతులూ పుచ్చుకుని ప్రక్కకు నెట్టుకుపోతూన్నది. "ఊరుకోండి ! నాకోసం—నాకోసం ఊరుకోండీ-నవ్వుతారు !"

ప్రతిఇంట్లోనూ ఇంతే. ఎప్పుడూ ఇంతే. కాని, సంఘంభయం తగ్గదు. పెద్దపిల్ల లేచి గోడకానుకుని, ఓపిక చాలక మళ్లీ నేలమీద వాలింది. ఆదం వెనక్కు తగ్గాడు. కసి ! కసి ! ఎవరిమీద ? మనస్సులో బాకులతో పొడిచినట్లు గాయాలు-ఏం చెయ్యాలి ? భార్య కూచోబెట్టింది. ఆదం ఉక్రోషంతో శ్వాసవిడుస్తున్నాడు. "ఏగాడిద అత్తరు కొంటాడే ! దీని పని తేలుస్తా—తిండిలేక మాడుతుంటే ఏగాడ్దె-ఏగాడ్దె-అత్తర్లు తాగుతారంటే !"

ఆదంవొళ్లు నిమురుతున్నది భార్య.

"ఆమె ఏమంది ?"

"చావమంది — వాళ్లాయన వద్దన్నాడని తేల్చింది !"

"ఇన్నాళ్లు తిప్పి ?"

"తిరిగితే నేనేగా మాడేది...అవునే, ఆడవాళ్లకు అత్తరుపిచ్చి, మొగవాళ్లకు మోటారుపిచ్చి"—పళ్లు పటపట కొరికాడు.

"పిచ్చి కుదిరింది !"

"వాళ్ల కేం ?"

"అందరికీ అంతే. కటకటలాడుతుంది-ఉన్నవాళ్లకు ఐపోతుందని, లేనివాళ్లు గయామార్ !"

వీథిలో కేక విని వెళ్లాడు. వెల అడగలేదు. నారింజపండ్లు చూస్తే అపాళంగా మింగెయ్యాలనిపించింది. వీథిలో కేక వినిపించి నెలలు గడిచాయి. డజను పండ్లు ఇంట్లో పోసివచ్చాడు. పెద్దపిల్ల, భార్య, తల్లి ఎగబడి చీకటిలో పండ్లకోసం వెతుకుతున్నారు. తిట్టుకొంటున్నారు. వాకిలివద్ద ఆదం పండ్లవాడిని బ్రతిమాలుతున్నాడు.

"తీసుకోవోయ్ ! చిల్లర లేదు !"

"నాకొద్ద వుండాది నవాబ్ !"

"ఇది తీసుకో; లేకపోతే పండ్లు తీసుకో."

"పండ్లే ఇప్పిచ్చండి నవాబ్ !"

గడ్డంపట్టుకుని బ్రతిమాలుతున్నాడు. "ఇది నాలుగురూపాయలు. అచ్చం రోజాఅత్తరు...సీసా నిండా వుందోయ్, తీసుకోవూ !"

"బాగుండాదే ! మాకెందుకయ్యా-పండ్లియ్యి"

"పండ్లు తెచ్చియ్యవే !" ఆదంగొంతు బిగుసుకున్నది. దర్జాగా అన్నాడు. పెద్దపిల్ల, తల్లి ఎవరిచోట వారు గుట్టుగా వెళ్లి పడుకున్నారు. తల్లిగొణుగుడు వింటూ వాకిలివద్ద నిటారుగా నిలిచాడు ఆదం.

సీసా తెరిచాడు. వాసన చూచి, మూసి ఎదురింటిగోడకు విసిరికొట్టాడు. "ఫ్లైక్"మని బ్రద్దలై, వాసన ధార కట్టింది. ఇంట్లోకి చూచుకున్నాడు. విన్పించేది చెవులకే. చీకట్లో పూడిపోయిన ఇంట్లోనుంచి తారాచువ్వలవలె శబ్దాలు లేస్తున్నవి.

దొడ్డిలో గేదె తలుపుతన్ని గగ్గోలుగా అరుస్తున్నది. పెద్దపిల్ల కుళ్లికుళ్లి ఏడుపు. భార్య జోలపాట పాడేందుకు వృథాయాస. తల్లి—"అమ్మో ! తల్లి !"—శాపాలు. వచ్చి కూచునిగట్టిగా నిశ్చయంగా అన్నాడు: "నావల్ల కాదు !"

"ఏపాట్లైనా పడాలి ఇక!"—భార్య.

"ఈసంసారం మండిపోను. నావల్ల కాదు!"

"ఇప్పుడు మండటం లేదురా!"—తల్లి.

"మాలాతాత రాలేదే!"—భార్య.

"వాడు నయం. ఒరే ఆదం, కూడు పెట్టలేని వాడివి చావనన్నా చావవేంరా!"—తల్లి.

"అబ్బ! ఈమెతో పొయ్యేకాల మొచ్చింది"- భర్తా, భార్య ఒకేమారు గదిమారు. దొడ్లో గేద అరుపులు గోడలు కూలే అరుపులు. పెద్దపిల్ల వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తున్నది. సముద్రం పొంగి ఉప్పెనలో అల్లలాడుతున్నాడు ఆదం. కళ్లముందే రాజుకుని భగ్గుమని దశదిశలు క్రమ్మే జ్వాలలై-అతని సర్వమూ దహనమౌతున్నాడు. అత్తర్ల పెట్టె తెరచాడు. ఊదు వత్తుల కట్టలు వీథిలాంతరువద్ద ముట్టించి తెచ్చాడు. అగరుధూపం ఇల్లంతా అల్లుకున్నది.

"అదేమిట్రా!"—తల్లి.

"నీకే ధూపమేస్తున్నా!"

భార్య భయపడుతున్నది. ఒక్కొక్క సీసా తెరిచి అన్నాడు. "సంపంగి" వొలకపోశాడు. "జాస్మిన్" బొళబొళ కారిపోయింది.

"ఏమిట్రా!"—పెద్దగా తల్లి.

"నీకే వారు పోస్తున్నా!"

భార్య నిశ్శబ్దంగా కళ్లు తుడుచుకుంటున్నది. పెద్దపిల్ల చకితయై వచ్చి, బురదమీద చేతులద్ది తీసి తన దుస్తులమీద, నిద్రపొయ్యే చెల్లెలివొంటిమీద, చాపమీద పులుముతున్నది.

బీబీ ఆదంచేతులు పట్టుకున్నది.

"వదలవే!" ఘోరమైన అరుపు.

ముగించి, మెల్లగా లేచి ప్రక్క ఇంటి వామి నుంచి రహస్యంగా మేత చేరవేశాడు. ప్రక్క ఇంటి ఆసాములు పూర్వమే ఇల్లు విడిచారని తెలుసు. ఇంట్లో వామితప్ప ఏమీ లేదని తెలుసు. భార్య వారించింది.

"మీకు పెట్టలేను - దానైనా కడుపునిండా తిననియ్"—ఘోరమైన అరుపులే అతని సంభాషణ.

చుక్కలు దిగిపోయే వేళకు నటిస్తున్న నిద్ర లేచాడు. ఇల్లు చిరిగిన మాసిన బట్టల మూట. నిశ్శబ్దంగా బెరుకుగా వున్నది. వీథిలో కుక్క ఐనా మొరగటం లేదు. ఊరిలో కుక్కలు లేవు. భార్యపక్కలో బిడ్డ మసిలింది, ఏడ్చింది. 'అయ్యో!' విడిన కప్పులోనుంచి చుక్కలకేసి శూన్యంగా చూస్తున్నాడు. తల్లి కలవరిస్తున్నది. "ఇల్లు ... ప-న్ను." ఆదంకు ఇప్పుడు గుర్తు. "అమ్మో, పన్ను!" బిడ్డ ఏడుపు చాలించి తల్లికడుపులో ఒదిగింది. లేచాడు. వీథితలుపు తెరిచాడు. పగటి ఎండ సూదులుగ్రుచ్చుతున్నది. ఇల్లంతా గగ్గోలుగా వున్నది. పాలకోసం ఏడ్చే బిడ్డకు తల్లి పెద్దపిల్లరోదన అర్థంకాదు. అత్త దిగాలుపడ్డది. జారిన గుండె పైకెత్తుతున్నది. కొడుకును వేలపేర్లతో పూజిస్తున్నది. మస్తుగా మేసిన గేద మేతలో పడుకుని ప్రొద్దెక్కుతున్నా లేవలేదు.

తలుపుచప్పుడు బైట. ఆతురతగా చూచారు. నవ్వుతూ మాలా ప్రవేశించాడు. బ్రతుకనేర్చిన అతను ఎప్పుడూ నవ్వుతూనేవుంటాడు. రెప్పలవెనుక, కోడిగుడ్లవలె కన్నులు తిప్పుతాడు. తలమీద ఎప్పుడూ కుచ్చులటోపీ. వంకరగా బరువుగా ముందుకు వంగిన ముక్కు కనుగుడ్లకుదించిన లంగరు. చొక్కాలేని చిరుగుల పొడుగుకోటు. తెల్లని షరాయి. గడుసరి. మోసంలేని మాట చెప్పలేడు.

అతని జుత్తు తెల్లగా వుంటుంది. అతని నవ్వు నల్లగా వుంటుంది. పెద్దపిల్ల ఆకలి తల్లికి తెలుసు. అందుకే పసిబిడ్డకు పాలివ్వటం నటిస్తున్నది. కుంపటి రాజినట్లు అత్త గొణుగుతూనేవున్నది. "ఆదం ఏడీ?" అణిగిన రోదన మళ్లీ లేపాడు మాలా. బీబీ జవాబివ్వలేదు. "ఏడమ్మా?" దూరపుబంధువనీ, కుటుంబ శ్రేయోభిలాషి అనీ కొన్నాళ్లనుంచి మాలా వస్తున్నాడు.

"ఎందుకడుగుతావ్ తాతా!" — బీబీ.

"ఖాసిం ఇంట్లో ఏకాదశంటారే—ఏకాదశి."

"ఇది ఆరోనాడు తాతా!" — బీబీకి ఏడుపైనా రాదు.

"నాకు తెలుసు, అందుకే వచ్చాను ... ఉపాయం వుందిలే"— మాలా. హెచ్చిన అతని అభిప్రా

యానికి నొసటి ముడుతలవలె కుమార్గాలు చాలా తెలుసు. "ఇంట్లో ఏమీ లేదా?" ఎవరూ పలకలేదు. ఏమీ లేదని అతనికి తెలుసు. పెద్దపిల్ల సత్తుకడియాల వంక చూశాడు. మిగిలినవి అవే.

ఆప్యాయంగా పలకరించాడు. పెద్దపిల్లవంక చూచి నవ్వుకున్నాడు. "నీవొల్లు అత్తరువాసన గుమ్మమంటున్నది పిల్లా!" అన్నాడు. మధ్యాహ్నానికి అన్నం తెస్తానన్నాడు. ఆకలికి ప్రశ్నలు, సందేహాలు లేవు. మనస్సులన్నీ ఆకర్షితమైనాయి. అత్త నిద్రపోతున్నప్పుడు మాలా అన్నం తెచ్చాడు. ఆవురుమంటూ తిన్నారు బీబీ, పెద్దపిల్ల. మాలా కూచుని పరిహాసంగా మాట్లాడుతున్నాడు. పెద్దపిల్ల ప్రాణం తేరుకుని పడుకున్నది.

అత్త నిద్రలేచింది. 'తనకు ఆవేళకే ఎందుకు కళ్లు తిరిగి మైకంకమ్మాలి?' 'మెతుకైనా తనకు మిగల్చరేం!' ఇల్లు తన పేరిటే వున్నది. బూజుపట్టి, పెళ్లలు రాలి, పెంకులు పగిలి, కుళ్లిన పండువాసన వేస్తున్నది. ఇల్లు బాగుచేయించుకోవాలి! బీబీని ఆజ్ఞాపించింది: "కోడలా! కడుపునిండా తింటారు గాని ఊడ్చుకోలేరేం!" "నీఅబ్బసొమ్మన్నదని తిని పడుకుంటావ్?" "శుభ్రంగా బాగుచేస్తే వుండండి, లేకపోతే—."

"చేస్తానత్తా" బీబీ వోపిక బిగబట్టి లేచింది. 'రేపు అన్నం ఎలాగా?' అని వాపోతున్నది. ఆశ పూర్తిగా నశించినప్పుడు ముందాలోచన వుండదు. కొంచెం సంతృప్తి దొరకినప్పుడు 'తరవాత?'నిగురించి ఆరాటం ఎక్కువ.

అత్తఆజ్ఞ మీరితే కాలూనటానికే ఆస్కారం లేదు. శ్రమిస్తే అన్నం త్వరగా జీర్ణమై పిల్లపాలకు కష్టమని భయం! తూలుతున్నది, లేస్తున్నది. బూజు తుడుస్తూనే వున్నది. మాలా వెళ్లినతర్వాత తలుపు చప్పుడయింది. ప్రతిఒక్కరూ ఆతురతగా చూచారు.

"వాడే. తలుపుతియ్యొద్దు" - అత్త.

"నీకొడు క్కాదూ?"—బీబీ.

"వాడి జిమ్మడ - పన్నుకోసం - తియ్యొద్దు." తలుపుగ్రుద్దిన చప్పుడు ధబీధబీమని బైటినించి విన్పించింది. "స్వంతాస్తులు రోళ్లయి మెడకి వేళ్లాడుతున్నై - అదే శాపంలే!" అని. తర్వాత బైటితలుపువెనుకనుంచి చూచి (ఘోషా) "అల్లరిపిల్లలు కాయితం అంటించారత్తా" అన్నది బీబీ. అత్త గ్రహించింది. దూషిస్తున్నది. గొణుగుతున్నది. రాత్రివేళకు మాలా రిక్తహస్తాలతో, వచ్చి, వెంటనే "ఒకపని చెయ్యాలి - ఒకపని చెయ్యాలి! డబ్బు రాలుతుంది!" అంటున్నాడు. కులాసాగా వుర్దూపదాలు పాడుతున్నాడు. బీబీ ప్రశ్నించలేదు. పెద్దపిల్ల గాఢనిద్రలో వున్నది.

"నా కంటె అమ్మి కడుపునిండా తిని పడుకున్నారు." అత్తకు పన్నును గురించిన భయం. నిజమే! ఒక్కొక్కప్పుడు స్వంతాస్తులు కాటువెయ్యబోతున్న పాములై, కూడబెట్టుకున్న పాపమై మెడలకెక్కుతాయి. "దయ్యాలు! కమ్మగా తిని పడుకున్నారు - వాడు బావో చెరువో చూసుకున్నాడు. నేనే, నేనే!! మిగిలాను-అల్లా!"

మాలా అత్తకోపానికి బెదిరిపోయాడు. పదాలు మాని నిద్రపోతున్నాడు.

ఇల్లు నిశ్శబ్దంగా వున్నది. కప్పులోనుంచి అత్తకు చుక్కలు కన్పించటం లేదు. మురిగిన క్రుళ్లిన వాసన ఇల్లంతా ప్రాకింది.

అత్తకడుపులో ఆకలి గర్జిస్తున్నది. క్రోధం— ఎవరిపైననో తెలియదు. మనసులో శూలాలు దించుతున్నది.

చీకటి బరువుగా నల్లరాతివలె పడి ఎవరూ కన్పించరు. ఆకలి పొగలేనిమంట అంతటా అదే. కళ్ళు జిమ్మమంటున్నవి. ప్రాణం తేలిపోతున్నది. లేవాలనుకుంటుంది అత్త. "ఈశ్మశానంలో పూడ్చారే మిమ్మల్ని" తిట్టుకుంటున్నది. వింటున్నది. మేలుకుని వున్నారేమోభయం. ప్రక్కనే భారంగా శ్వాస విడుస్తున్నట్లు విన్పిస్తుంది. అదేమిటి?

"తలుపు!"

"ఎవరు?" దీనంగా లేచింది. దొడ్లో గేదె త్రాడు తెంచుకొని గిట్టలతో తలుపు రాచే శబ్దం. గేదె ఒక్కసారి గోడలు కూలేలాగు అరిచింది.

గేదెను కట్టి, చిందరవందరగా పడివున్న మేత నోటిలో తురిమివచ్చింది.

శబ్దం విన్నప్పుడు పన్నువాడు ఆరాత్రివేళ ఎలా వచ్చాడా అని హడలిపడ్డది. గేదెనోట్లో మేత పెడుతున్నప్పుడు తనే నోట్లో తురుముకుని కసకస నమలాలనిపించింది.

తన మంచంవంక చూచుకున్నది. తెల్లగా తన ఎముకలు పరిచివున్నవా? ఇంటివంక చూచుకున్నది. తన ఇల్లే - అమ్మో! నాగోరీ ఇదే! హడలిపడ్డది.

ఆకలి? తడుముకుంటూ కూచుని ఒక్కొక్కరి కాళ్ళు వెతుకుతున్నది. వీథివాకిలి చప్పుడు లేకుండా తెరిచి మూసింది. బైట ఒళ్లు బిగుసుకుపోయే చలి - మంచు.

మాలాఓదార్పుల్లోని గూఢార్థాలు అతని కోడి గుడ్లకళ్లలో మెరుస్తాయి. పగలంతా బీబీ ఎదురు చూస్తుంది. తలుపుకొట్టి ఆదం వేసే కేక విన్పిస్తుం దేమోనని!

ఉత్తరం వస్తే ఇదే తొలిసారి. బంట్రోతు సైకిల్ గంట మ్రోగుతుందేమోనని. పరదా పూర్తిగా లాగేసివుంటుంది ఎప్పటివలెనే.

రెండురోజుల కొకసారి అన్నం తెస్తున్న మాలా ఐదురోజులై ఆమాటే ఎత్తడు. కడియాలు పెరుకుకొన్న అత్తను మెల్లగా మనసారా దూషిస్తాడు. ఆమెమంచంమీద అతని పడక.

"తరతరాలనుంచీ మన కుటుంబాలు ఆప్తమిత్రులే బీబీ" అంటాడు.

పళ్లతో గట్టిగా చనుమొనలు కొరికి పసిబిడ్డ తప్పనిసరిగా నిద్రపోతుంది. మేలుకోవటం నిద్ర ఒకటే. "నన్ను కోసుకు నమలండీ!" బీబీ ఏడుస్తుంది. పెద్దపిల్ల దూరంగా పడుకుని పైటకొంగు నాలుకతో తడుపుకుని కసితీర, ఆకలితీర నములుతుంది. ఉత్తరం ఆశ వదలదు. కాని - ఉత్తరాలు అతిథులవంటివి. లేనివాళ్ల ఇళ్లు దర్శించవు.

సాయంత్రానికి మాలా వచ్చాడు. బెదిరినట్లు కన్పిస్తున్నాడు. త్వరపడుతున్నాడు. పరదా నిండుగా లాగివచ్చాడు.

"ఏమైంది?"

" మాతమ్ముడు ... నీకు చెప్పానే — వాడి ప్రాణానికే ముప్పువచ్చింది." భయంతో చేతులు వొణుకుతున్నాయి. ఆశతో లేచిన పెద్దపిల్ల తిరిగి పడుకున్నది. పమిటగుడ్డ కసితో నములుతూనేవుంది.

"ఏమి" - బీబీ.

"దేశం గగ్గోలుగా వుంది-ఇప్పుడే కూడూ గుడ్డా దొరికేది అన్నాడు. గుంపులుకూడి బజారువెళ్లనూ, పోలీసులు పొడిచి లాకప్ చెయ్యనూ-" తెల్లని గడ్డం బెదురుగా దువ్వుకున్నాడు. "బజారులో అడుగుపెట్ట డానికే భయం!"

"వట్టిదే?"

"పోలీసులు మనల్ని ఈడవరేం?"

"అనుకుంటే చంపగలరుకూడా-"

"చస్తే కావలసిం దేముంది!" బీబీకి బిడ్డపక్క లో పడుకోవాలన్నా భయమే.

చస్తేనే మంచిది.

"ఎప్పుడు చస్తామో-ఇల్లు కొస్తా పందులగుంట అవుతున్నదీ. అబ్బ! వాసన-సైతాన్ తిరుగుతున్నాడు ఇంట్లో!" మాలా వినడు. పెద్దపిల్ల చేరువగా వెళ్లి "ఒక మేలు చెయ్యాలి పిల్లా!" పలుకలేదు. లాలిస్తున్నాడు. "నిన్నే నే పిల్లా! ఒక మేలు చేశావా-" హీనస్వరంతో "ఊ" అన్నది. ఇప్పుడే వస్తానని మాలా చరచరా వెళ్లి పోయాడు.

ఆకలితో ప్రాణాగ్ని చల్లారే దేహాలకు రాత్రి చీకటిజబ్బుమైకం క్రమ్ముతున్నది. ఉత్తరం రాదని బీబీకి నిశ్చయంగా తెల్సు. కాని, నమ్మితే సంతృప్తి. కల్పించుకున్న ఆశతోనే దగ్ధమౌతున్నది బీబీ. హీన స్వరంతో పెద్దమ్మాయి అన్నది: "మాలాతాతకి మన మీద ప్రేమమ్మా!" "దిక్కులేనివాళ్లు అందరినీ ప్రే మిస్తారే" అన్నది తల్లి. దొడ్లో గేదెరంకెల అరుపులు. "ఏడవలేనిగేదె అరుస్తున్నది. నాకు నాలిక పిడచ కట్టింది. అమ్మా! ఏంచెయ్యాలే" అని పెద్దమ్మాయి యాతన.

బీబీ హఠాత్తుగా రోదన ప్రారంభించింది. లేచింది. తల గోడకు మోదుకుని "పిల్లా! పిల్లా!

నాగతి-చూడవే-నాగతి-పిల్ల కళ్లు తేలేస్తున్నదే - చూడవే తల్లీ! ఎండిపోయినయ్యే - అల్లా! ఓ అల్లా!" పసిపిల్ల యేడుపు చాలించింది. నాళాల్లో రక్తం మందంగా కదులుతున్నది. దొడ్లో గేదె గోడలు కూలే అరుపులు.

తైట పరదా కదిలి రెపరెపమన్నది. వాకిట్లో మాలా తాత "పిల్లా!" అని కేకవేశాడు. "ఏదో తెచ్చాడు" అని రాళ్లు క్రక్కినట్లు మాట్లాడి పెద్దపిల్ల వెళ్లింది.

వాకిలిచాటుగా నిలబెట్టి బుజ్జగింపుగా భుజం దువ్వాడు. "చూడు-కన్పించలా?" సంతోషంతో మృదువుగా మాటలు జార్చుతున్నాడు. "ఎవరు?" ఫిథిలాంతరుమూగవెలుగుక్రింద ఏదో నీడ కదులుతున్నది. "చూడు! మరి-మరి -నీఒళ్లత్తరు వాసన తగ్గలేదే పిల్లా!" నవ్వుతున్నాడు.

తీక్షణంగా నీడవంక చూచి సిగ్గుతో, అభిమానముతో క్రుంగిపోయిన పెద్దపిల్ల ఏడవలేక తల్లిఒడిలో వచ్చి వాలింది. "మాత్రతు కింతకి వచ్చింది"— బీబీ మంచంపట్టెకు తల కొట్టుకుంటున్నది. విషయం తెలిసి త్రాచువలె లేచింది. "ముసల్మాను బిడ్డని ఎంత మాటన్నావురా నీకడుపుమండా! నీకుపిల్లలు లేర్రా, నాశనమైనాన్రా! ముసల్మాను బిడ్డని ఎంతమాట అన్నావురా సైతాన్!"— మాలా చలించలేదు. "మీమంచికే — నాకేం!— మీకోసం — కుళ్లి పోతున్నారని — నేనూ కుళ్లుతున్నా—" మంచమెక్కి పడుకుని పదాలు పాడుతున్నాడు. బిగుసుకు పోయే ముక్కుల్లో గాలి వూది, పైటకొంగు బిడ్డ చుట్టూ కప్పుతున్నది బీబీ. తీవ్రంగా చలి విసురుతున్నది.

"మేరే మాలా బులాలో..." ప్రారంభించి నిద్రపోయేవరకు పాడుతూనేవున్నాడు.

పెద్దపిల్ల ఒకఛావు చచ్చిన అభిమానంతో కుళ్లి కుళ్లి పోతున్నది. దొడ్లో గేదె గగ్గోలుగా అరుస్తున్నది. గర్జిస్తున్నది.

ఇల్లు రాయి కప్పని గోరీలాగా ఘాటైన వాసన లేచింది. దిక్కుతోచని గబ్బిలమై తిరిగే చలి.

బిడ్డను కడుపుకు కరిపించుకుని ఒళ్లు వెచ్చగా నిమురుతున్నది బీబీ. తనకు నరాలు కాలుతున్నవి.

"రేపు — పన్ను — ఇల్లు వేలంవేస్తారు" జ్ఞాపకం చేశాడు మాలా. బీబీ గుండెలో కుమ్మిన మాటలు. మెల్లగా అడిగింది.

"తప్పనిసరా?"

"ఆహా!"

"ఏం చెయ్యమంటావ్ తాతా?"

మాలా దయతలిచినట్లు "నువ్వా ఇంతవరకు పరాయిమొహం చూళ్లేదు.........పెద్దపిల్ల పెంకిది, అమాయకురాలు. పరదా పీకేసి వాళ్లింట్లో ప్రాణం పెడితే—నువ్వు ముసల్మానుబిడ్డవి!"

బీబీకి నిద్ర రాలేదు. రాదు. సంధివచ్చిన రోగిలో ప్రాణశక్తి అల్లలాడినట్లు తల్లడిల్లుతున్నది బీబీ. పెద్దపిల్ల కళ్లు మూసివున్నది వింటూనే. పల్లెత్తి మాట్లాడే ధైర్యం ఎవరికీ లేదు. మాలా మళ్లీ అన్నాడు. "ఎట్లా వుంటావోనమ్మా!— ఇల్లంతా కుళ్లిన కుక్కకంపు—అబ్బ!" పదం పాడుతున్నాడు. మాలా ఎప్పుడు నిద్రపోతాడా అని బీబీ కాచుకున్నది. దొడ్లో గేదెఅరుపులు గర్జనలు.

నడిరాత్రికి లేచి పక్కఇంటి వామిలోనికి దూకి గేదెకు మేత చేరవేసింది. చంకలో బిడ్డ. పెద్దపిల్ల లేచింది. మళ్లీ పరదా నిండుగా లాగింది. తైటి చీకటెక్కి షికారు తిరుగుతున్న చలి.

ఎండలో తళతళ మెరిసే మంచు. ఎలుకలు, కుక్కలు ఎక్కడ చూచినా ఇండ్లలో, వీథులలో పడి వాసనలేస్తున్నాయి.

మాలా ఆశ్చర్యచకితుడై దొడ్లోకి వెళ్లి వెతికాడు. మస్తుగా మేసి పడుకున్న గేదెమీద కుక్క ఎముక కరచుకుని కూచున్న కాకి.

"హుష్!" కాకి ఎగిరిపోయింది. తన గేదె మరి. తన ఇల్లే! పెద్దపిల్ల వెళ్లిపోయిందని విచారం. ఇల్లంతా తిరిగిచూచుకుని తాళం తెచ్చి బిగించాడు.

మాలపల్లె తోలుకువెళ్లిన గేదెను తెచ్చి ఊరిలో వదిలాడు.

"వెధవ బంధువులు! అన్నిటికీ ఆక్షేపించడమే! అంత దయుంటే కొనేసుకోరాదూ!" అని విసుగుకున్నాడు. ఇపుడు సర్వకాలాల్లోనూ ఇంట్లో తనే. కొన్నాళ్ళుగా అతని నిశ్శబ్దానికి అంతరాయమే లేదు. అధికార్లు వొచ్చారు. మాలాకు కోపం వచ్చింది.

"ఈఇంటివా డేడీ?"

"నేనే!"

"నువ్వుకాదే—"

"నే-నేనంటే"

"వేలం వెయ్యాలి — తాళం చెవి ఇవ్వు"

"ఇవ్వను!" కుంటుతూ పరుగెత్తివెళ్లాడు. అధికార్లు విచిత్రంగా చూశారు. తెరిచారు. వేలంలో పాట పెరుగక, ఇల్లు శూన్యంగా నిశ్శబ్దంగా కూలిపోతున్నది. పగటివేళ ఎండకు ఇంటి దుర్వాసన వీధిలోకి జారుతుంటుంది. ఎవరూ రారు. రాత్రివేళ చీకటి గడ్డకట్టి కూచుంటుంది. ఎవరూ రారు. చావులేని వేపచెట్టుమాత్రం దొడ్లో పూత రాల్చుతున్నది.

దీపావళి నాటికి మాలా శంకిస్తూవచ్చాడు. అతని నమ్మకం రూఢిఐంది. కుష్ఠువాడి కుళ్లుచేతికి బంగారపు తాయెత్తులాగు క్రొత్త తాళం. కూలుతున్న గోడలు. రాలుతున్న పెంకుల గోడలు. ఎవరూ లేరు. గోడ దూకి-అతని కళ్లు జిగేలుమన్నాయి.

ఇంట్లో పడివున్న పొట్లాం విప్పి బట్టల జత తొడుక్కుని "అచ్చం మిలిటరీవాణ్ణే!" అని మురిసిపోయాడు.

"ఈకవరుకోసం చదు వెవడికొస్తుంది!" అని ఘట్టున ఉత్తరం చించేశాడు. ఇంట్లోకి నడిచాడు. అరుస్తున్న గుడ్లగూబ హఠాత్తుగా వెళ్లిపోయింది. పైనుంచి దిగిన ఎండగిరిలో నేలమీద రెండు బల్లుల్ని చీమలు లాక్కుపోతున్నాయి. ఘాటైన దుర్వాసన పొగవలె లేస్తుంది.

కరకైన శబ్దాలు విన్పించే దొడ్డిగుమ్మంవద్దకు ధీమాగా నడిచాడు. "ఏమిటది?" గేదె! బైటినుంచి తలుపు కుమ్మి గగ్గోలుచేస్తున్నది. పూర్తిగా జల్లని వెదురుబుట్టలాగు ఎముకలు దాని శరీరమంతా పొడుచుకొచ్చాయి. "నీఅబ్బసొమ్ము ఏముందని వస్తావ్!" అని నేలలో పాతిన కొయ్య పెరికి ఛెడీఛెడీమని కొట్టి తలుపు మూశాడు. ఎండలో మెరసే రక్తపు చారలపై వాలే ఈగలకు తోక ఆడిస్తూ మెల్లగా వెళ్లిపోయింది. మంచంమీద సుఖంగా మత్తుగా పడుకున్నాడు. బైటికి వెళ్లబోతున్నప్పుడు, సంధ్యచీకటిలో దీనంగా బేలగా ఎదురుగా నిలుచున్నది పెద్దమ్మాయి. "పిల్లా, చూడు!" బట్టలు చూపుతున్నాడు. "నావే-" నవ్వాడు.

"బంట్రోతు విసిరాడుగామాలు."

"రెండునెల్లయి - అమ్మ నన్ను మరిపించిపోయింది - ఇట్లాగే తిరుగుతున్నా - అయ్యేడీ?"

"అమ్మదగ్గిరుంటాడే పిల్లా. ఒప్పుకోవే ఇప్పుడైనా! ఏం?"

"ముసలితొత్తుకొడకా!" రాయి విసిరికొట్టింది. విరుచుకుతినేలాగు పైకెగసింది.

"కోపమెందుకే" అని తలుపు బంధించుకుని పరదా పూర్తిగా లాగి "నా ఇంటి కొచ్చేవు! పరువు దక్కదు!" అన్నాడు.

పెద్దపిల్లకు దూరదూరాలవరకూ తనచుట్టూ శ్మశానమేనా అనిపించింది. ప్రాణంసందడిలేని ఇళ్లన్నీ చీకటిశిలకప్పిన గోరీలాగున్నవి.

ఆకలితో చెవులలో నక్కలు, పులులు అరుస్తున్నవి. చలికి బిగుసుకునే వొళ్లు విరుచుకుంటూ నడిచింది. మాలా బట్టలు తడుముకుని సంతోషిస్తూ "దాని వొళ్లు అత్తరువాసన లేదు." అనుకున్నాడు. శవాలకంపు ఇల్లు-మరామతుచేయించాలి!" "మేకే మాలాబులాలో"తో పదాలు ప్రారంభించాడు. దొడ్డిగోడ కూలినట్టు దభీమని శబ్దం వినిపించింది.